

ДИНАМІКА РОЗПОВСЮДЖЕНОСТІ ТА ЗАХВОРЮВАНOSTІ НА ПОШИРЕНІ ДЕРМАТОЗИ В УКРАЇНІ І ХАРКІВСЬКОМУ РЕГІОНІ ЗА ОСТАННІ 10 РОКІВ

Е. М. Солошенко, В. М. Волкославська, О. Л. Гутнєв

ДУ «Інститут дерматології та венерології НАМНУ»

Резюме. Представлена динаміка розповсюдженості та захворюваності на поширені дерматози в Україні і Харківському регіоні за останні 10 років

Ключеві слова. Поширені дерматози, розповсюдженість, захворюваність, динаміка перебігу, побічна дія лікарських засобів

Незважаючи на існування в Україні понад 50 років алергологічної служби, реальна статистика і реєстрація усіх алергічних захворювань відсутня. Зовсім не ведеться статистика різних побічних ефектів медикаментозної терапії, при цьому не тільки в практичних медичних закладах, але й в наукових установах. Статистичному обліку підлягають лише основні шкірні захворювання, а асоційовані з ними алергічні, токсичні або псевдоалергічні реакції не враховуються. Між тим, останні ускладнюють перебіг кожного дерматозу, оскільки нерідко найбільш тяжкі ускладнення супроводжуються розвитком анафілактичного шоку або літального ісходу [1, 2].

Серед алергодерматозів за даними, які надаються статвідділом МОЗ України, найбільш розповсюдженим (інтенсивний показник на 100 000 населення всього зареєстрованих хворих) в Україні є контактний дерматит (КД, L 23-25) [3 - 11]. Інтенсивний показник розповсюдженості на КД за останні 10 років постійно зростає, що пов'язано з впливом різноманітних еколо-

гічних факторів: 2003 р. – 717,5; 2004 р. – 728,0; 2005р. – 749,4; 2006 р. – 725,2; 2007 р. – 770,8; 2008 р. – 759,5; 2009 – 770,2; 2010 – 787,6; 2011 – 782,6; 2012 – 779,0 (табл. 1). Перевищеними середньореспубліканські показники на КД реєструвалися в таких областях, як Волинська (1043,7), Черкаська (983,8), Чернівецька (940,2), Хмельницька (920,0), Луганська (837,5), Запорізька (803,2), м. Севастополь (954,1) та АР Крим (1053,0). Особливо перевищений інтенсивний показник на КД за всі 10 років - у Харківському регіоні (табл. 2).

Щодо інтенсивних показників захворюваності (вперше виявлені хворі на 100 000 населення) на КД в Україні, то вони щорічно зростали (629,1; 717,5; 728,0; 749,4; 655,2; 700,3; 694,6; 707,6; 722,2) на фоні хвилеподібного коливання захворюваності шкіри і підшкірної клітковини (табл. 3, рис. 1). При цьому, інтенсивні показники захворюваності на КД склали дві третини показників розповсюдженості. Аналогічна ситуація реєструвалась в Харківському регіоні: інтенсивні показники

захворюваності, порівняно з середньореспубліканськими, за кожний рік виявляли перевищеними (крім 2012 р.), які також склали понад двох третин відповідних показників розповсюдженості (табл. 4, рис. 2).

Розповсюдженість на атопічний дерматит (АД, L 20) в Україні, як і на КД, за останні 10 років щорічно збільшувалась (149,6; 151,7; 159,5; 172,5; 174,4; 172,3; 184,3; 186,1; 190,9; 194,9) (табл. 1). Слід відмітити, що на фоні зростання розповсюдженості на АД фактично половина хворих приходилась на зареєстрованих вперше в житті. Так, інтенсивний показник захворюваності на 100 000 населення в Україні складав: в 2003 р. – 74,5; в 2004 р. – 83,0; в 2005 р. – 78,9; в 2006 р. – 77,0; в 2007 р. – 82,5; в 2008 р. – 82,0; в 2009 р. – 83,4; в 2010 р. – 83,0; в 2011 р. – 84,6; в 2012 р. –

86,3 (табл. 3, рис.3). Вище середньореспубліканського рівня інтенсивний показник захворюваності на АД реєструвався переважно в промислових областях: Донецьк (88,94), Житомир, Вінниця (91,7), Рівно (96,4), Дніпропетровськ (106,1), Львів (117,6), Київ (167,1), Кіровоград (190,2). Відмічено, що з зростанням захворюваності на АД, зростала і кількість хворих з його тяжким перебігом

В Харківському регіоні інтенсивні показники розповсюдженості і захворюваності на АД практично за кожний рік перевищували середньореспубліканські показники (табл. 2, 3 рис 3). Але повної статистики захворюваності на АД як в Україні, так і в Харківському регіоні не існує, можливо, у зв'язку з труднощами її реєстрації, оскільки ці хворі лікуються у лікарів різних спеціальностей.

Таблиця 1

Розповсюдженість (інтенсивний показник на 100 000 населення всього зареєстрованих хворих) на контактний і атопічний дерматит, а також псоріаз в Україні за останні 10 років (2003 – 2012 рр.)

Нозологічні одиниці	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Контактний дерматит	717,5	728,0	749,6	725,2	770,8	759,5	770,2	787,6	782,6	779,0
Атопічний дерматит	159,5	172,5	174,6	172,3	184,3	186,1	190,9	194,9	196,6	199,1
Псоріаз	169,7	178,1	186,5	191,5	201,7	208,1	–	225,7	223,9	231,0

Таблиця 2

Розповсюдженість (інтенсивний показник на 100 000 населення всього зареєстрованих хворих) на контактний і атопічний дерматит, а також псоріаз у Харківському регіоні за останні 10 років (2003 – 2012 рр.)

Нозологічні одиниці	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Контактний дерматит	1125,4	1217,3	1027,7	718,2	968,7	951,2	935,8	894,8	848,7	842,6
Атопічний дерматит	168,7	265,2	262,1	183,3	280,9	277,8	291,6	292,7	270,7	252,8
Псоріаз	173,0	183,0	188,5	206,4	213,0	215,8	–	228,1	222,3	231,9

**Захворюваність (інтенсивний показник на 100 000 населення
вперше виявлених хворих) на контактний і атопічний дерматит,
а також псоріаз в Україні за останні 10 років (2003 – 2012 рр.)**

Нозологічні одиниці	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Контактний дерматит	717,5	728,0	749,6	655,2	700,3	694,6	707,6	722,2	717,2	715,7
Атопічний дерматит	74,5	83,0	78,9	77,0	82,5	82,0	83,4	83,8	84,6	86,3
Псоріаз	30,9	30,7	29,9	29,5	29,7	30,8	–	28,0	29,1	29,2

Хвороби шкіри та підшкірної клітковини
Захворюваність (д-з встановлено вперше в житті на 100 тис. нас.) Україна.

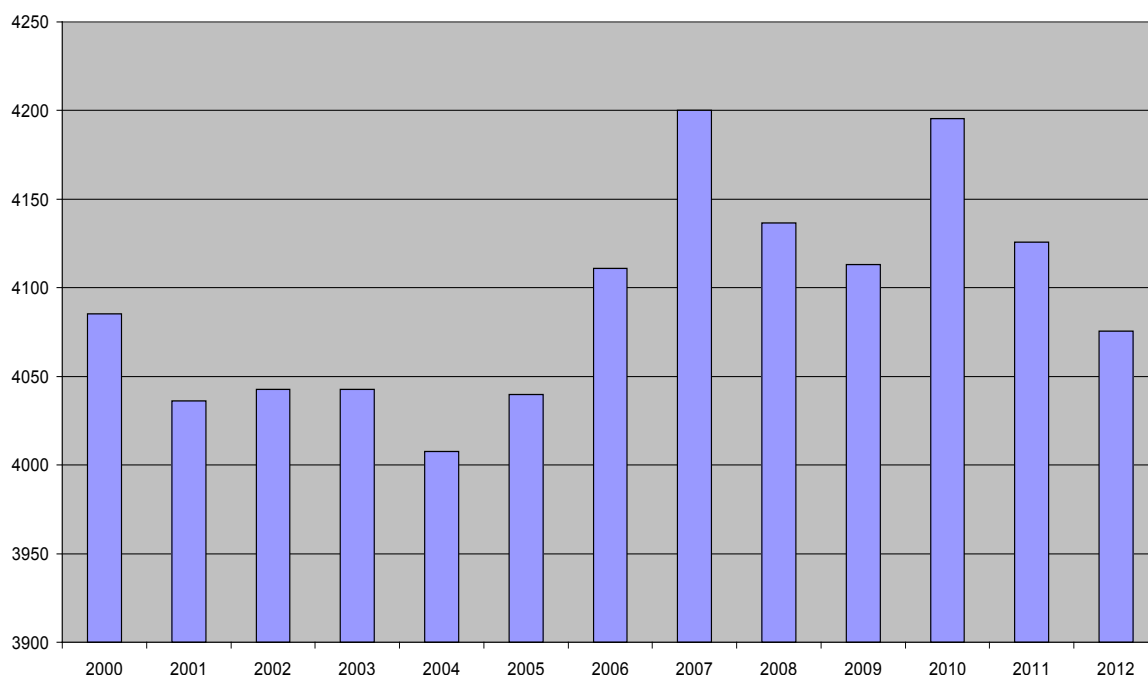
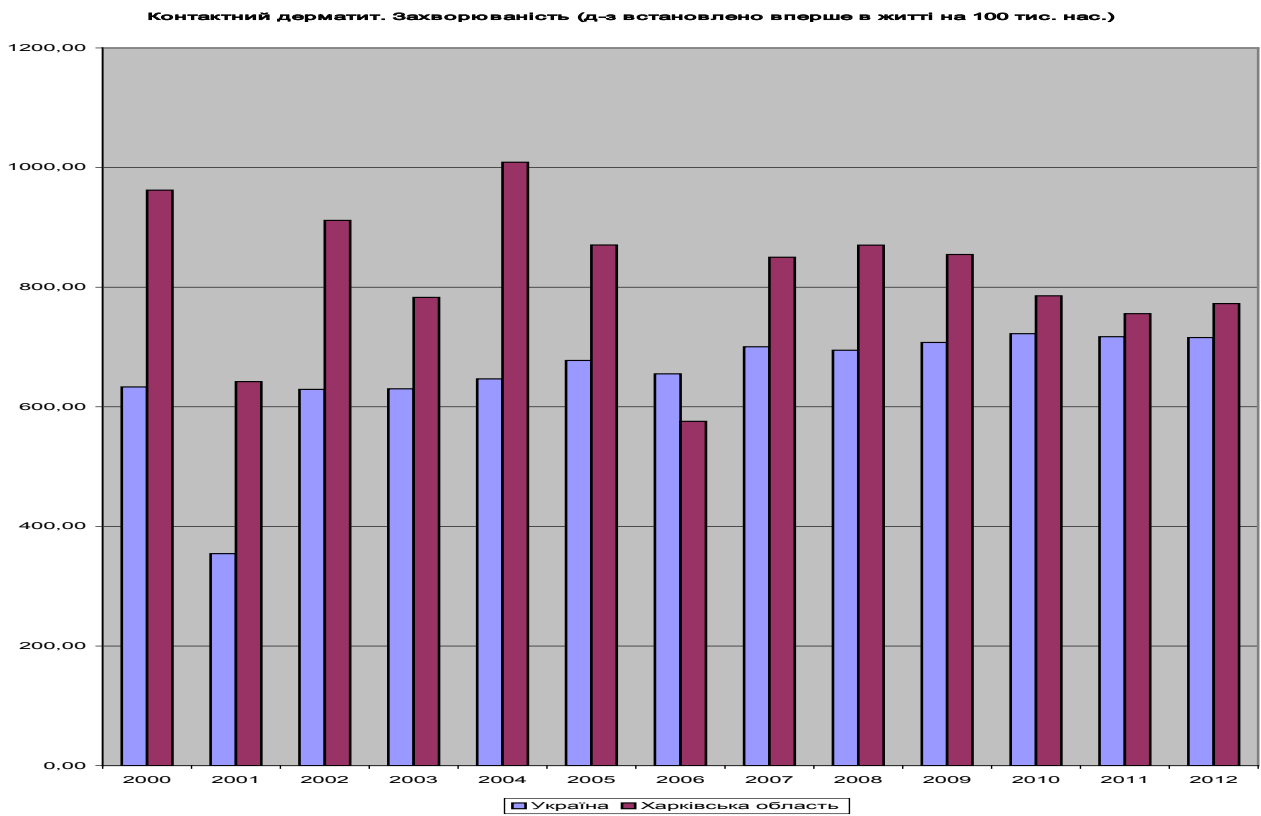

Рисунок 1. Захворюваність в Україні на хвороби шкіри та підшкірної клітковини

**Захворюваність (інтенсивний показник на 100 000 населення
вперше виявлених хворих) на контактний і атопічний дерматит,
а також псоріаз у Харківському регіоні за останні 10 років (2003 – 2012 рр.)**

Нозологічні одиниці	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Контактний дерматит	782,8	1008,9	870,6	575,6	850,0	870,2	854,6	785,6	756,7	77,6
Атопічний дерматит	66,0	139,2	113,1	79,4	126,2	118,3	127,2	109,1	99,4	86,3
Псоріаз	29,3	40,6	36,9	33,2	32,8	27,7	–	30,0	21,8	30,3

Рисунок 2. Порівняльний аналіз захворюваності на контактний дерматит в Україні і Харківському регіоні

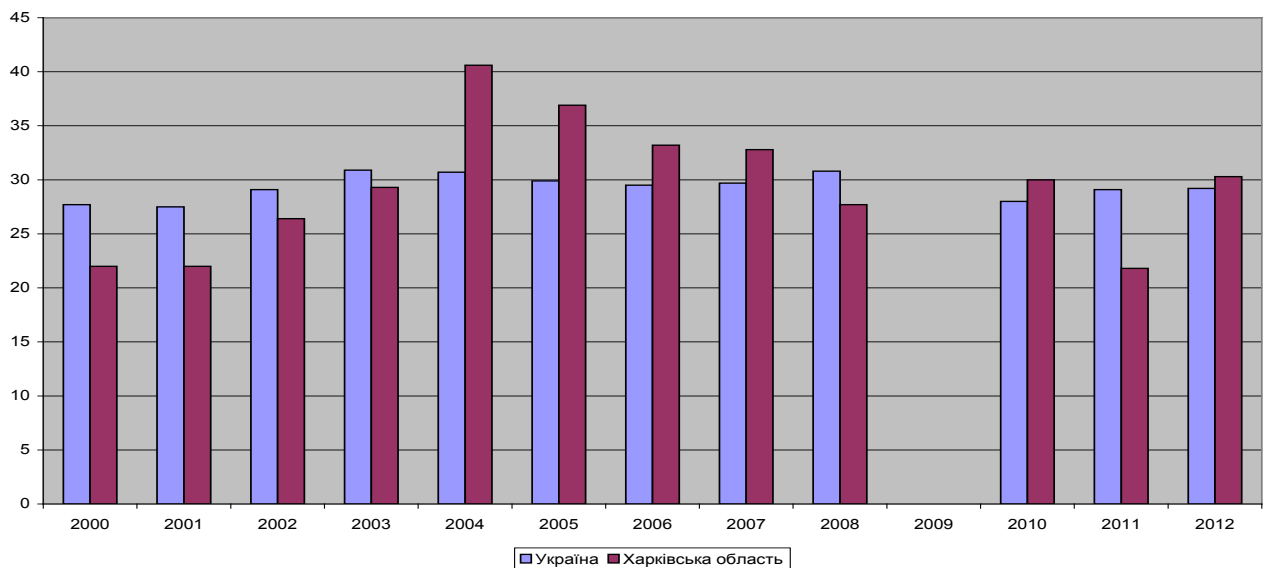
Рисунок 3. Порівняльний аналіз захворюваності на атопічний дерматит в Україні і Харківському регіоні

Аналіз розповсюдженості та захворюваності на псоріаз в Україні в останні 10 років також свідчить про їх зростання. Інтенсивні показники розповсюдженості на псоріаз (L 40) з 2003 по 2012 рр. практично щорічно збільшувались (161,4; 169,7; 178,1; 186,5; 191,5; 201,7; 208,1; 225,7) (табл. 1). Щодо ж інтенсивних показників захворюваності на псоріаз, то вони коливались і складали: в 2003 р. – 30,9; в 2004 р. – 30,7; в 2005 р. – 29,9; в 2006 р. – 29,5; в 2007 р. – 29,7; в 2008

р. – 30,8; в 2010 р. – 28,0; в 2011 р. – 29,1; в 2012 р. – 29,2 (табл. 3, 5, рис. 4). Вище середньоукраїнських показників захворюваність реєструвалася в м. Севастополь (65,8 на 100 000 населення), а також в Хмельницькій (45,3), Чернігівській (44,9), Волинській (38,1), Луганській (38,2), Київській (35,5) та Харківській (29,2) областях.

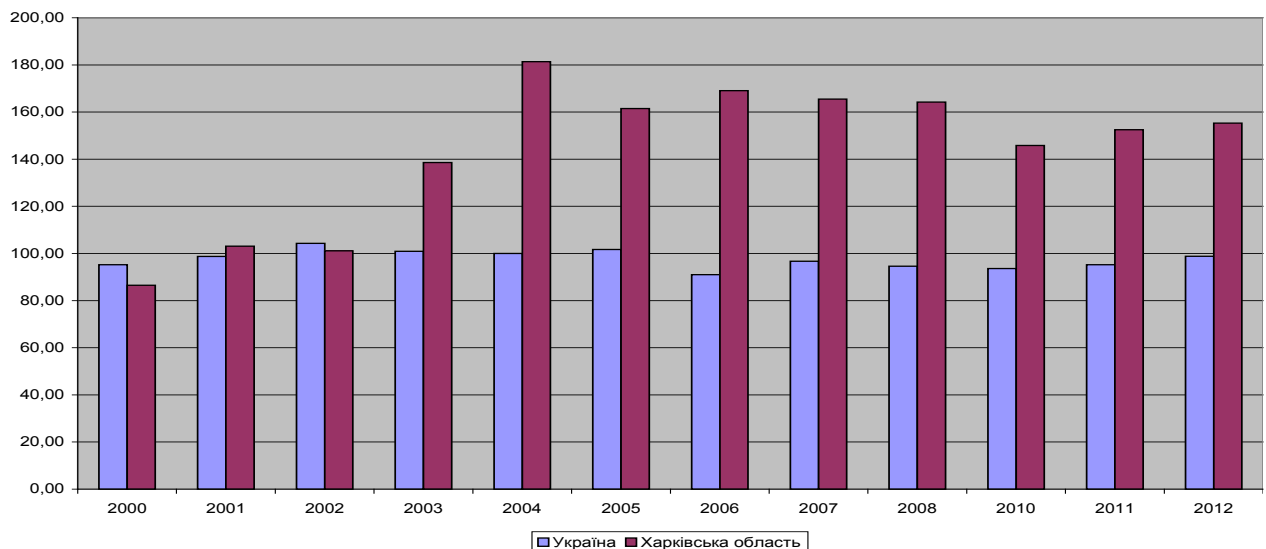
Захворюваність на мікози в Харківському регіоні також перевищувала середньоукраїнські показники (рис. 5).

Псоріаз. Захворюваність (д-з встановлено вперше в житті на 100 тис. нас.)

Рисунок 4. Порівняльний аналіз захворюваності на псоріаз в Україні і Харківському регіоні

Мікози стоп. Захворюваність (д-з встановлено вперше в житті на 100 тис. нас.)

Рисунок 5. Порівняльний аналіз захворюваності на мікози стоп в Україні і Харківському регіоні

Захворюваність (д-з встановлено вперше в житті на 100 тис. нас.) Україна

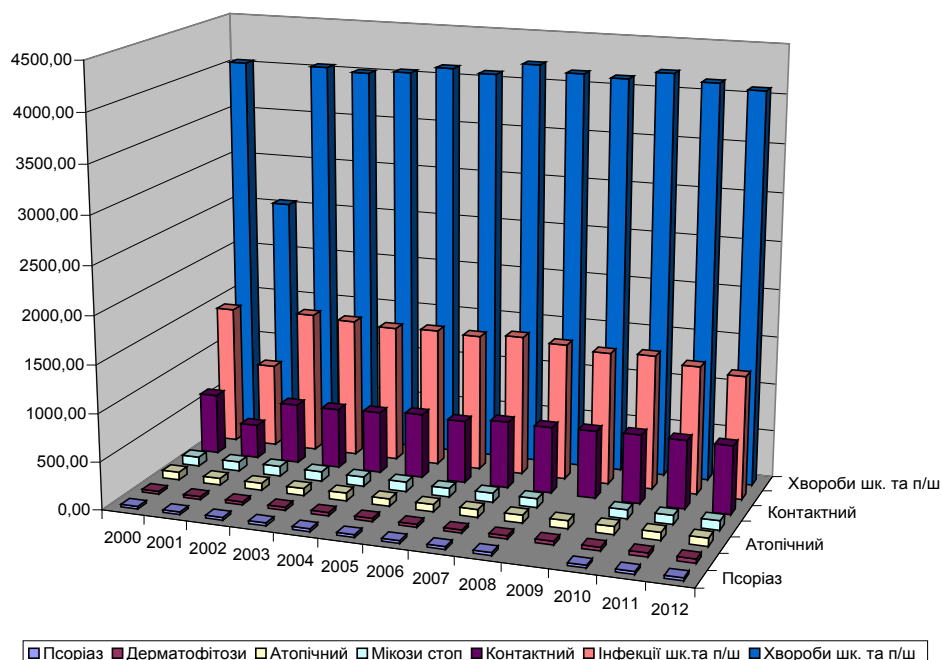

Рисунок 6. Порівняльний аналіз захворюваності на поширені дерматози в Україні відносно хвороб шкіри і підшкірної клітковини

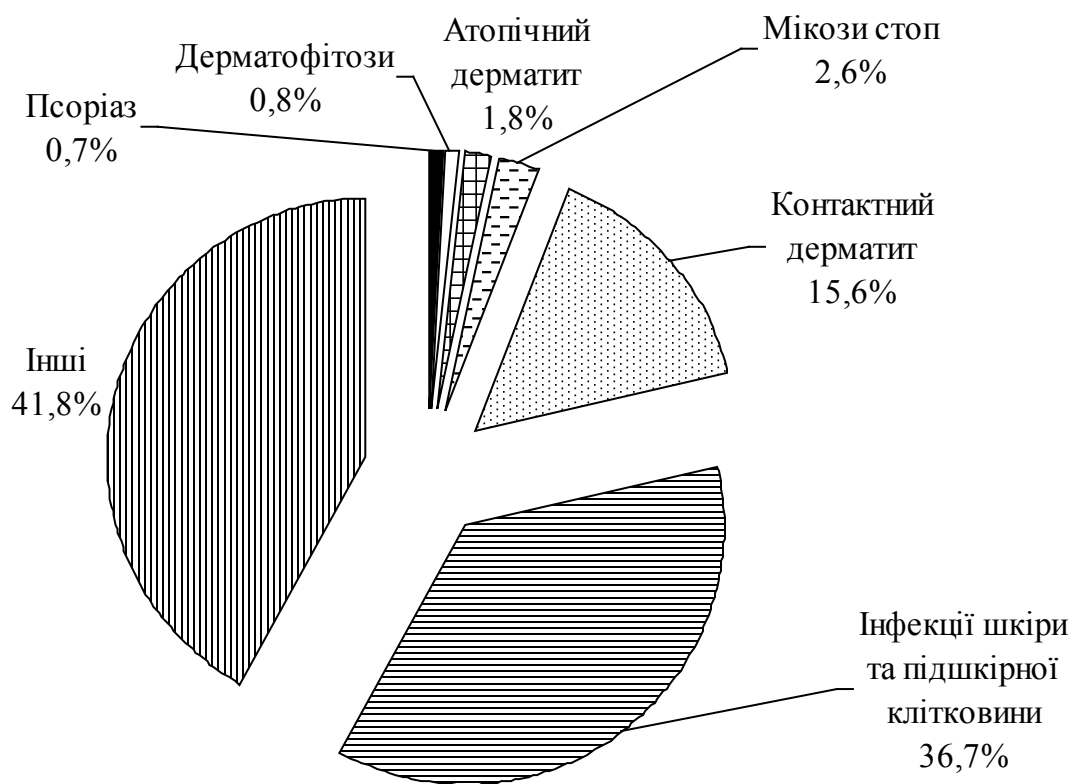

Рисунок 7. Захворюваність на поширені дерматози в Україні в 2002 р.

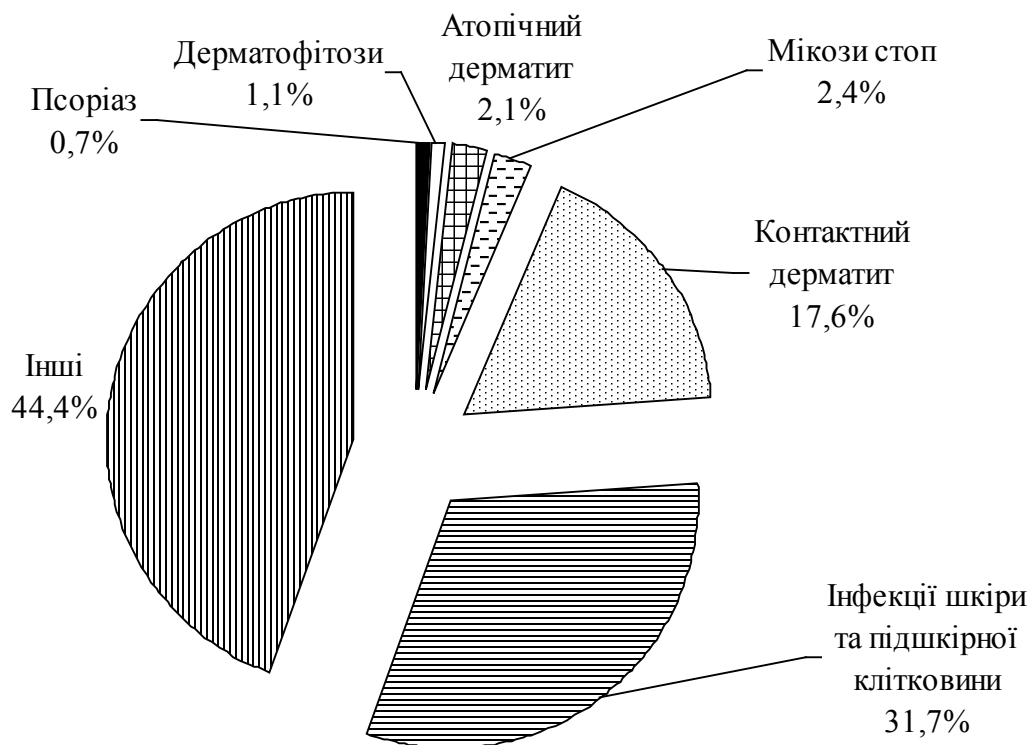

Рисунок 8. Захворюваність на поширені дерматози в Україні в 2012 р.

Таким чином, інтенсивні показники розповсюдженості на КД, АД, псоріаз та мікоз в Україні і Харківському регіону за останні 10 років щорічно збільшувалися. Аналіз захворюваності на поширені дерматози в Україні і Харківському регіоні з 2000 по 2012 рр. свідчить, що по КД відмічалось її зростання в Україні на 13,03 %, а в Харківському регіоні – зниження на 19,7 % (табл.5); по АД в Україні – зростання на 5,89 %, в Харківському регіоні – зростання на 13,25 %; по псоріазу в Україні – зростання на 5,42 %, в Харківському регіоні – зростання на 37,73 %; по мікозам стоп в Україні – зростання на 3,78 %, в Харківському регіоні – зростання на 79,54 % на фоні

загального зростання в Україні захворюваності хвороб шкіри та підшкірної клітковини (на 0,98 %), а також зниження інфекцій шкіри та підшкірної клітковини на 11,37 % (рис. 6–8).

Для виявлення тенденцій у динаміці захворюваності на поширені дерматози (псоріаз, АД, КД) були проаналізовані відповідні статистичні дані по Україні і Харківському регіоні, зокрема взаємозв'язки рядів динаміки захворюваності. Для перевірки гіпотези про існування відмінностей у характерах динаміки захворюваності в Україні і Харківському регіоні по кожному з розглянутих дерматозів проведено дисперсійний аналіз, результати якого відображені в таблиці 5.

Таблиця 5

Порівняння рядів динаміки захворюваності поширеними дерматозами в Україні і Харківському регіоні

Захворювання шкіри	Значення $F_{кр.}$	Значення $F_{сп.}$	Результати порівняння
Псоріаз	4,414	0,272	Відмінності не виявлені
Атопічний дерматит	4,351	5,676	Виявлена значуща відмінність ($p < 0,027$)
Контактний дерматит	4,351	5,537	Виявлена значуща відмінність ($p < 0,028$)

Як свідчать дані табл. 5:

1. Не виявлена значуща відмінність між рядами динаміки, що описують захворюваність на псоріаз в Україні і Харківському регіоні ($F_{кр.} = 4,414$, $F_{сп.} = 0,272$);

2. Встановлена значуща відмінність у характері динаміки захворюваності на АД в Україні і Харківському регіоні ($F_{кр.} = 4,351$, $F_{сп.} = 5,676$, $p < 0,027$), яка, зокрема, виражається в наявності для часового ряду Харківському регіоні сильної коливальної складової;

3. Встановлена значуща відмінність у характері динаміки захворюваності на КД в Україні і Харківському регіоні ($F_{кр.} = 4,351$, $F_{сп.} = 5,537$, $p < 0,028$), яка, виражається в тому, що захворюваність на КД у Харківському регіоні значуще ($p < 0,05$) вище, ніж аналогічний показник по Україні.

ВИСНОВКИ

1. Встановлено за останні 10 років в Україні і Харківському регіоні зростання інтенсивних показників розповсюдженості

на КД, АД, псоріаз та мікоз (всіх виявлених хворих на 100 000 населення).

2. Аналіз інтенсивних показників захворюваності (вперше виявлених хворих на 100 000 населення) на поширені дерматози в Україні і Харківському регіоні з 2000 по 2012 рр. виявив їх зростання по КД в Україні на 13,03 %, в Харківському регіоні – зниження на 19,7 %; по АД в Україні – зростання на 5,89 %, в Харківському регіоні – зростання на 13,25 %; по псоріазу в Україні – зростання на 5,42 %, в Харківському регіоні – зростання на 37,73 %; по мікозам стоп в Україні – зростання на 3,78 %, в Харківському регіоні – зростання на 79,54 % на фоні загального зростання в Україні захворюваності хвороб шкіри та підшкірної клітковини (на 0,98 %), а також зниження інфекцій шкіри та підшкірної клітковини на 11,37 %.

3. Статистичному обліку підлягають лише основні шкірні захворювання, а асоційовані з ними алергічні, токсичні або псевдоалергічні реакції не враховуються, які, між тим, можуть ускладнювати перебіг дерматозу до анафілактичного шоку.

REFERENCES

1. Zerbino D.D. Anafilacticheskiy shok vid likiv: fatalni vipadki // Materialy miznarodnogo mediko-farmaceutichnogo kongresa «Liki ta zittya», 15-18.02. 2005. – Kiiiv, 2005. – С.124.

2. Povidaylo L.O., Nayda A.I. Anafilacticheskiy shok u sudovo-medichniy praktici: pobichna diya likiv // Materialy miznarodnogo mediko-farmaceutichnogo kongresa «Liki ta zittya», 15-18.02. 2005. – Kiiiv, 2005. – С.125.

3. Pokazniki likuvalno-profilaktichnoi dopomogy hvorim shkirnimi i venerichnimi sahvorumanyami v Ukraini / Vidpov.za vip. M.V. Golubchikov // Centr medichnoy statistiki MOZ Ukraine. – K., 2003 – 103 s.

4. Pokazniki likuvalno-profilaktichnoi dopomogy hvorim shkirnimi i venerichnimi sahvorumanyami v Ukraini / Vidpov.za vip. M.V. Golubchikov // Centr medichnoy statistiki MOZ Ukraine. – K., 2004 – 114 s.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зербіно Д. Д. Анафілактичний шок від ліків: фатальні випадки / Д. Д. Зербіно // Матеріали міжнародного медико-фармацевтичного конгресу «Ліки та життя», 15-18 лютого 2005. Київ. – С.124.

2. Повідайло Л.О. Анафілактичний шок у судово-медичній практиці: побічна дія ліків/Л. О. Повідайло, А. І. Найда // Матеріали міжнародного медико-фармацевтичного конгресу «Ліки та життя» 15-18 лютого 2005, Київ. – С.125.

3. Показники лікувально-профілактичної допомоги хворим шкірними і венеричними захворюваннями в Україні / Відповід. за вип.. М. В. Голубчиков // Центр медичної статистики МОЗ України.– К.: 2003. - 103 с.

4. Показники лікувально-профілактичної допомоги хворим шкірними і венеричними захворюваннями в Україні / Відповід.

5. Pokazniki likuvalno-profilaktichnoi dopomogy hvorim shkirnimi i venerichnimi sahoruvanyami v Ukraini / Vidpov.za vip. M.V Golubchikov // Centr medichnoy statistiki MOZ Ukraine. – K., 2005. – 117 s.
6. Pokazniki likuvalno-profilaktichnoi dopomogy hvorim shkirnimi i venerichnimi sahoruvanyami v Ukraini / Vidpov.za vip. M.V Golubchikov. // Centr medichnoy statistiki MOZ Ukraine. – K., 2006 – 106 s.
7. Pokazniki likuvalno-profilaktichnoi dopomogy hvorim shkirnimi i venerichnimi sahoruvanyami v Ukraini / Vidpov.za vip. M.V Golubchikov // Centr medichnoy statistiki MOZ Ukraine. – K., 2007. – 137 s.
8. Pokazniki likuvalno-profilaktichnoi dopomogy hvorim shkirnimi i venerichnimi sahoruvanyami v Ukraini / Vidpov.za vip. M.V Golubchikov // Centr medichnoy statistiki MOZ Ukraine. – K., 2008. – 135 s.
9. Pokazniki likuvalno-profilaktichnoi dopomogy hvorim shkirnimi i venerichnimi sahoruvanyami v Ukraini / Vidpov.za vip. M.V Golubchikov // Centr medichnoy statistiki MOZ Ukraine. – K., 2010. – 131 s.
10. Pokazniki likuvalno-profilaktichnoi dopomogy hvorim shkirnimi i venerichnimi sahoruvanyami v Ukraini / Vidpov.za vip. M.V Golubchikov // Centr medichnoy statistiki MOZ Ukraine. – K. 2011. – 141 s.
11. Pokazniki likuvalno-profilaktichnoi dopomogy hvorim shkirnimi i venerichnimi sahoruvanyami v Ukraini / Vidpov.za vip. M.V Golubchikov // Centr medichnoy statistiki MOZ Ukraine. – K. 2012. – 142 s.
- за вип.. М. В. Голубчиков // Центр медичної статистики МОЗ України.– К.: 2004. -114 с.
5. Показники лікувально-профілактичної допомоги хворим шкірними і венеричними захворюваннями в Україні / Відповід. за вип.. М. В. Голубчиков / Центр медичної статистики МОЗ України.– К.: 2005. - 117 с.
6. Показники лікувально-профілактичної допомоги хворим шкірними і венеричними захворюваннями в Україні / Відповід. за вип.. М. В. Голубчиков // Центр медичної статистики МОЗ України.– К.: 2006. - 106 с.
7. Показники лікувально-профілактичної допомоги хворим шкірними і венеричними захворюваннями в Україні / Відповід. за вип.. М. В. Голубчиков // Центр медичної статистики МОЗ України.– К.: 2007. – 137 с.
8. Показники лікувально-профілактичної допомоги хворим шкірними і венеричними захворюваннями в Україні / Відповід. за вип.. М. В. Голубчиков // Центр медичної статистики МОЗ України.– К.: 2008. – 135 с.
9. Показники лікувально-профілактичної допомоги хворим шкірними і венеричними захворюваннями в Україні / Відповід. за вип.. М. В. Голубчиков // Центр медичної статистики МОЗ України.– К.: 2010. - 131 с.
10. Показники лікувально-профілактичної допомоги хворим шкірними і венеричними захворюваннями в Україні / Відповід. за вип.. М. В. Голубчиков // Центр медичної статистики МОЗ України.– К.: 2011. – 141 с.
11. Показники лікувально-профілактичної допомоги хворим шкірними і венеричними захворюваннями в Україні / Відповід. за вип.. М. В. Голубчиков // Центр медичної статистики МОЗ України.– К.: 2012. – 142 с.

**ДИНАМИКА
РАСПОСТРАНЕННОСТИ
И ЗАБОЛЕВАЕМОСТИ
РАСПРОСТРАНЕННЫМИ
ДЕРМАТОЗАМИ
В УКРАИНЕ И
ХАРЬКОВСКОМ
РЕГИОНЕ ЗА
ПОСЛЕДНИЕ 10 ЛЕТ**

**Э.Н. Солошенко,
В.Н. Волкославская,
А.Л. Гутнев**

ГУ «Институт дерматологии
и венерологии НАМНУ»

Резюме. Проанализирована динамика распространенности и заболеваемости наиболее часто встречающихся дерматозов за последние 10 лет в Украине и Харьковской области.

Ключевые слова: распространенные дерматозы, распространенность, заболеваемость, динамика течения, побочное действие лекарственных средств.

**DYNAMICS OF
PREVALENCE
AND MORBIDITY
OF WIDESPREAD
DERMATOSES
IN UKRAINE AND
KHARKIV REGION FOR
THE LAST 10 YEARS**

**E.N. Soloshenko,
V.N. Volkoslavskaya,
A.L. Gutnev**

SE «The Institute of Dermatology and
Venereology of NAMS of Ukraine»,

Resume. The dynamics of prevalence and morbidity of the most widespread dermatoses for the last 10 years in Ukraine and Kharkiv region is analysed.

Key words: widespread dermatoses prevalence, morbidity, dynamics of course, side effects of medications.